

hárság nem volt) az elzálogítást és idegenes átruházást helyén levőnek tartjuk.

4. § Mert ha ezt egyáltalán megengedik, a férj a feleség iránt érzett szeretetből iránta való kedvezésből gyakran akkora összességgel terhelné fekvő jószágait (főppen ha utódait gyűlölné), hogy halálán az utódok az említett fekvő jószágot feleségének, vagy annak kezéből, ki-ek javára azokat utóbb ideiglenesen átruházza, alig szabadíthatnák ki.

5. § És a feleség részéről is férjére nézve ha helyes és nyilvánvaló ok és körülmény (örög fönn) ugyanezt kell értenünk.

111. C Í M

A gyermekek törvényes és nem törvényes koráról és azok ügyvéd-vallásáról

Mivel a báró urak, mágnások és nemesek elhunytával és ez árnyékvilágból való kiköltözésével magzataik és gyermekeik gyakran gyöngé és nem törvényes korban szoktak hátramaradni, és méltán s joggal mások gyámsága, nevelése és oltalma alá kénytelenek jutni: azért ezeknek a gyermekeknek gyámságáról és neveléséről is szükségképpen kell értekezniem.

1. § Mielőtt azonban magáról a gyámságról írnék, ama gyermekek életkorairól kell valamit mondanom.

2. § Ahol tudnunk kell, hogy a gyermekek közül némelyek teljes, mások nem teljes korúak. Teljes korúak: a férfineműek, mikor huszonnégy évesek; a nőneműek pedig mai szokás szerint, amikor tizenhat évesek.

3. § Nem teljes korúak pedig azok, akik az ilyen teljes koron alul élnek éveiket; és ezek közül némelyek törvényes, mások pedig nem törvényes korúak. Törvényes korúak (akiket serdülteknek mondunk) a férfi- és nőneműek egyaránt ebben a mi időnkben, amikor tizenkét évesek.

4. § Noha régi szokásunk értelmében a férfineműeket tizennyolcadik, a nőneműeket pedig tizenkettedik évükben mondják törvényes korúaknak.

5. § Azért hívják vagy mondják pedig törvényes korúaknak, mivel már másokkal szemben perbe szállhatnak és pert indíthatnak. Mindazokat pedig, kik ezen alul élnek éveiket, nem törvényes korúaknak mondjuk.

6. § Ámbár tehát a régiek gyakorlata és szokása szerint a férfineműek tizennégy éves korukban kezdetek ügyvédet vallani, mindamellett a mi időnkben és mai gyakorlat szerint tizenkét éves korukban általában ügyvédeket vallhatnak, tizenhatodik évükben pedig adósságok iránt és zálogcímén, tizennyolcadik évükben meg arany-

és ezüst- és egyéb ingó vagyonokról bevalást tehetnek; végre huszonnégy éves korukban összes fekvő jószágait és bármiféle birtokjogaikat teljes hatalommal eladhatják, elcserélhetik és bármi címen akarják, elidegeníthetik, megtartván mégis mindenkor mindenben a fekvő jószágok és birtokjogok eladására és elidegenítésére nézve föntebb megírt föltételeket.

7. § A leányok pedig ugyancsak születésük tizenkettedik évében ügyvédeknek vallhatnak, tizennegyedik évükben adóságok és zálogjogok, arany és ezüst meg más ingó vagyon iránt felelhetnek: tizenhatodik esztendejükben pedig negyedeik, hitbéreik és mindennemű más jogaikról is, még azokról is, melyeket birtokban adtak ki nekik, az előbb említett módon s föntebb magyarázott feltételek alatt bevallásokat tehetnek és tetszésük szerint rendelkezhetnek.

8. § Csakhogy a hajadon és főképpen az idegenek gyámsága alá helyezett leányokat valamely bevallásra, melyet tizenhatodik évükben vagy azon túl is tesznek, erővel ne kényszerítsék. Mert ilyen módon az efféle kikényszerített bevallást férjhez adásuk után egyszerűen visszavonhatják és megmászhatják: mivel bizonyos, hogy akkor még önjogúak nem voltak, azaz saját hatalmuk alatt nem állottak.

112. C Í M

Kiket tekintünk önjogúaknak és a gyermekek háromféle gyámságáról

Önjogúaknak pedig azokat mondjuk, akik senkinek hatalma alatt sem állanak.

1. § Tudjuk pedig, hogy a szüzek és leányok, míg férjhez nem adják, mindig más gyámsága és hatalma alatt vannak; mert a leányokat különben, ha gyámjuk nem volna, könnyű gondolkozásuknál fogva könnyen félrevezethetnék és rászedhetnék. Miért is szükséges, hogy a gyermekek gyámságáról és gyámjairól egyet mást elmondjak.

2. § Ahol meg kell jegyeznünk, hogy a gyámság háromféle, tudniillik: törvényes, végrendeleti és rendelt; amely, habár a meghatározás szerint nem egyéb, mint jogosan adott és engedett hatalom annak oltalmára, aki nem teljes koránál fogva magát meg nem védheti, mégis elnevezésének erejénél fogva mindenkor védelmet jelent.

3. § Innét a gyámoknak is csak a gyámgyermek javainak megvédésére és nem elidegenítésére van hatalmuk.

113. C Í M

Az első vagyis úgynevezett törvényes gyámságról

Ha pedig a leánygyedet az egyik leánynak perlekedés és az apai birtokjogok dolgát illető levelek és okiratok előmutatása nélkül ki is fizették: a másik leány (ha akarja) mindamellett azoknak az apai birtokjogoknak tulajdona és öröksége iránt az érdekelte féllel a törvény előtt perlekedhetik, és annak, vajon azok a jogok a leányágot illetik-e vagy sem, végre mehet.

91. C Í M

Hogy a hajadon leányok bevallásokat nem tehetnek

De mivel a leányokat könnyű gondolkozásuk miatt többnyire tévútra vezetik, azért a hajadonok, még ha törvényes és teljes kort értek is, magukra vagy utódiakra vagy atyafiakra nézve sérelmes, örök vagy ideiglenes bevallásokat soha sem tehetnek.

1. § Innen van az is, hogy a hajadonokat kiskorú atyjukfiainak gyámságára nem bocsátják, és az ország szokása szerint a gyám tisztét nem viselhetik.

92. C Í M

Miképpen maradjanak a hajadonok kiházítás idején belül az apai házban?

Milyen módon kell pedig a még pártát viselő lányoknak nemzőik halálával

férjhez mehetésük idejéig az apai ház és birtokjogokban maradniuk, és miképp kell őket utóbb azokból kiházásítani, arra nézve főntebb, ahol az elhaltak magvaszakadása címén felkért fekvő jószágokról értekeztem, világos tanúságot meríthetsz.

1. § Az pedig, hogy a leánygyedet miképpen kell becsülni, és hogy mit ér egy vár, nemesi udvar, jobbágytelek, alább, a becsük során tisztán ki fog tűnni.

93. C Í M

A hitbér és jegyajándék meghatározása

Továbbá a hitbérek és jegyajándékok fizetésére nézve szükséges megjegyeznünk azt, hogy ámbár a hitbér: „dos” (amelyből a „dotalitium” szó ered) és az ajándék meg a jegyajándék egymástól nagyon különböznek, mi mégis a kifejezés összehavaráásával a hitbért és ajándékot egybevéve „dotalitiumnak” vagy csakis „dos”-nak, azaz hitbérekn mondjuk. S ez nem egyéb, mint amit a feleségnek szüzessége vesztéséért és elhálásáért a férj javaiból adnak.

1. § Jegyajándéknak pedig mindazokat az ingó javakat nevezzük, melyeket a férj vagy szülők vagy az atyafiak vagy bárki más a menyegző vagy eljegyzés avagy kézfogás szertartásának idején adnak a nőnek.